

УДК 323.1:351.85(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2025.2.12>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Опанашук П. В. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та публічного управління Житомирського державного університету імені Івана Франка
ORCID: 0000-0001-7164-4143

У статті розглядається реалізація державної гуманітарної політики як одного з ключових напрямів державного управління, що визначає розвиток культури, освіти, мовної політики та сприяє формуванню національної ідентичності. Проаналізовано нормативно-правові механізми регулювання цієї сфери в Україні, зокрема законодавчі акти, стратегічні документи та міжнародні зобов'язання. Окрему увагу приділено питанням збереження культурної спадщини, підтримки культурних і креативних індустрій, інтеграції освіти до європейського простору та гармонізації міжетнічних відносин.

Серед проблем реалізації гуманітарної політики виділено фрагментарність нормативного регулювання, недостатнє фінансування культурної та освітньої сфер, складнощі з імплементацією міжнародних стандартів, а також вплив соціально-економічних та безпекових викликів. Визначено необхідність удосконалення координації між державними та місцевими органами влади, громадянським суспільством і міжнародними партнерами.

У контексті євроінтеграції наголошено на важливості адаптації законодавства до європейських стандартів, модернізації управління гуманітарною сферою, розширення державно-громадського партнерства та посилення фінансування. Важливим аспектом є розвиток публічно-приватного партнерства у сфері культури, освіти та збереження культурної спадщини, що дозволить залучати додаткові ресурси й стимулювати розвиток креативних індустрій.

Окрему увагу приділено цифровізації гуманітарної сфери, включаючи створення електронних реєстрів культурних об'єктів, розвиток онлайн-освіти, цифрових архівів та розширення доступу до культурних ресурсів.

Таким чином, ефективна реалізація гуманітарної політики вимагає комплексного підходу, що включає удосконалення законодавчої бази, належне фінансування, імплементацію міжнародних стандартів та сучасні управлінські технології. Це сприятиме зміцненню національної ідентичності, гуманітарної безпеки та інтеграції України в європейський гуманітарний простір.

Ключові слова: державна гуманітарна політика, національна ідентичність, культура, освіта, мовна політика, євроінтеграція, цифровізація.

Opanashchuk P. V. Regulatory and legal mechanisms for implementing state humanitarian policy in Ukraine

The article considers the implementation of state humanitarian policy as one of the key areas of public administration, which determines the development of culture, education, language policy and contributes to the formation of national identity. The regulatory and legal mechanisms for regulating this area in Ukraine are analyzed, in particular legislative acts, strategic documents and international obligations. Special attention is paid to the issues of preserving cultural heritage, supporting cultural and creative industries, integrating education into the European space and harmonizing interethnic relations.

Among the problems of implementing humanitarian policy, the fragmentation of regulatory regulation, insufficient funding of the cultural and educational spheres, difficulties with the implementation of international standards, as well as the impact of socio-economic and security challenges are highlighted. The need to improve coordination between state and local authorities, civil society and international partners is identified.

In the context of European integration, the importance of adapting legislation to European standards, modernizing humanitarian management, expanding public-private partnerships, and strengthening financing was emphasized. An important aspect is the development of public-private partnerships in the fields of culture, education, and cultural heritage preservation, which will allow attracting additional resources and stimulating the development of creative industries.

Particular attention was paid to the digitalization of the humanitarian sphere, including the creation of electronic registers of cultural objects, the development of online education, digital archives, and expanding access to cultural resources.

Thus, the effective implementation of humanitarian policy requires a comprehensive approach that includes improving the legislative framework, adequate funding, the implementation of international standards, and modern management technologies. This will contribute to strengthening national identity, humanitarian security, and Ukraine's integration into the European humanitarian space.

Key words: state humanitarian policy, national identity, culture, education, language policy, European integration, digitalization.

Постановка проблеми. Реалізація державної гуманітарної політики є одним із ключових завдань сучасної держави, адже вона безпосередньо впливає на формування національної ідентичності, розвиток культури, освіти, мовної політики, міжетнічних і міжконфесійних відносин. В Україні ця сфера регулюється низкою нормативно-правових актів, стратегічних документів та міжнародних зобов'язань, що спрямовані на збереження культурної спадщини, підтримку культурних та креативних індустрій, інтеграцію національної освіти до європейського простору, забезпечення мовної політики та гармонізацію міжетнічних і міжконфесійних відносин.

Попри наявність законодавчої бази, ефективність механізмів реалізації гуманітарної політики залишається викликом для державного управління. Основними проблемами є фрагментарність нормативного регулювання, недостатнє фінансування культурної та освітньої сфер, труднощі з імплементацією міжнародних стандартів, а також вплив соціально-економічних і безпекових викликів, зокрема у зв'язку з військовими діями. Окремим питанням є недостатня координація між державними та місцевими органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами у процесі реалізації гуманітарної політики.

В умовах євроінтеграції України постає необхідність адаптації законодавства до європейських стандартів, модернізації механізмів управління культурною та освітньою сферами, розширення інструментів державно-громадського партнерства та зміцнення фінансової основи гуманітарної політики. У зв'язку з цим актуальним є науковий аналіз чинної нормативно-правової бази та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення з урахуванням сучасних викликів і перспектив розвитку гуманітарної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нормативно-правові механізми реалізації державної гуманітарної політики в Україні є предметом численних наукових досліджень. У працях О. О. Сінайко, Ж. Таланової, В. С. Кропивницького, О. В. Антонюк, С. В. Коростильової, О. М. Майбороди та інших дослідників висвітлюються питання правового регулювання культури, освіти, мовної політики, міжетнічних та міжконфесійних відносин.

Значна увага приділяється адаптації української гуманітарної політики до європейських стандартів, включаючи імплементацію міжнародних зобов'язань, таких як Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, Конвенція ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини, а також реформування освітньої сфери відповідно до Болонського процесу. Окремо розглядаються питання правового забезпечення культурних та креативних індустрій, фінансування культурної сфери, механізми підтримки національної культурної спадщини.

Наукові дослідження також аналізують мовну політику як інструмент національної консолідації, функціонування законодавства у сфері міжетнічних та

міжконфесійних відносин, правове регулювання освітньої політики, включаючи питання інклюзивної освіти та цифровізації навчального процесу.

Попри значну кількість наукових розвідок, залишається низка питань, що потребують подальшого вивчення. Серед них – оптимізація механізмів управління гуманітарною сферою, забезпечення фінансової сталості гуманітарної політики, посилення інституційної спроможності державних органів, а також удосконалення міжетнічного та міжконфесійного діалогу в контексті євроінтеграції.

Враховуючи зазначене, **метою статті** є аналіз чинних нормативно-правових механізмів гуманітарної політики України, ідентифікація ключових викликів та формулювання рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Розвиток культури є ключовим напрямом гуманітарної політики України, що регулюється низкою законодавчих актів. Конституція України в статті 11 визначає, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України [14]. Стаття 54 гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності та їхніх авторських прав [14].

Закон України «Про культуру» визначає правові засади діяльності у сфері культури, регулює суспільні відносини, пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням та збереженням культурних цінностей, а також забезпечує рівний доступ громадян до культурних благ [5].

Закон України «Про охорону культурної спадщини» регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті та захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь [9].

Стратегія розвитку культури України до 2025 року спрямована на модернізацію культурної сфери, підтримку культурних та креативних індустрій, а також інтеграцію української культури в європейський простір [15]. Зазначений стратегічний документ визначає пріоритети державної політики у сфері культури та окреслює шляхи їх реалізації.

Особливу увагу в законодавстві приділено розвитку культурних та креативних індустрій. Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» є прикладом нормативного регулювання розвитку креативного сектору. Зазначений закон встановлює правові та організаційні основи державної підтримки кінематографії, спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку національного кіномистецтва [3]. Державні грантові програми, які реалізуються через Український культурний фонд, сприяють фінансуванню мистецьких проєктів та підтримці культурних ініціатив, що забезпечує розвиток культурного потенціалу країни [24].

Система освіти в Україні функціонує на основі комплексного нормативно-правового забезпечення, що визначає її організаційні засади, напрями розвитку, принципи фінансування та механізми забезпечення якості. Центральним документом, який визначає основи освітньої політики, є Закон України «Про освіту», що був ухвалений у 2017 році. Цей закон регламентує загальні принципи організації освітнього процесу, встановлює фундаментальні права та обов'язки учасників освітнього процесу, а також визначає правові засади діяльності освітніх установ

усіх рівнів [8]. Документ гарантує рівний доступ до освіти, забезпечує академічну свободу та автономію закладів освіти, що відповідає європейським стандартам, зокрема рекомендаціям Болонського процесу щодо реформування освітньої сфери [2].

Важливим складником нормативно-правового регулювання є Закон України «Про вищу освіту», який визначає особливості функціонування університетів, наукових установ і механізми забезпечення якості освітніх програм. У цьому документі особливу увагу приділено інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти (ЕНЕА) відповідно до Лісабонської конвенції про визнання кваліфікацій (Закон України «Про вищу освіту», 2014). Закон передбачає створення та розвиток Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), що відповідає за ліцензування освітніх програм, оцінку якості навчання, акредитацію закладів та розроблення критеріїв якості відповідно до міжнародних стандартів [21].

Поряд із вищою освітою значну роль відіграє Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», який регулює механізми підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб ринку праці. Закон визначає основні підходи до фінансування професійної освіти, що базуються на державно-приватному партнерстві та передбачають залучення роботодавців до процесу навчання. Запровадження дуальної освіти, як альтернативного формату підготовки фахівців, спрямоване на підвищення практичних навичок студентів та скорочення розриву між теоретичною підготовкою та реальними вимогами ринку [10].

Окрему увагу в межах освітньої політики займають стратегічні документи, що визначають вектори розвитку системи освіти в довгостроковій перспективі. Національна стратегія розвитку освіти на 2021–2031 роки передбачає модернізацію системи управління освітою, цифровізацію навчального процесу, розширення можливостей для безперервного навчання та розвиток інклюзивної освіти [19]. У рамках цієї стратегії також розглядається питання розбудови освітньої інфраструктури, впровадження STEM-освіти та створення механізмів підтримки талановитої молоді.

Одним із ключових напрямів реалізації державної освітньої політики є цифровізація освіти, що закріплена в Національній освітній цифровій стратегії. Цей документ визначає заходи щодо створення єдиного цифрового середовища для всіх рівнів освіти, впровадження дистанційного навчання та використання електронних освітніх ресурсів [18]. Відповідно до цієї стратегії, передбачено поступове запровадження адаптивних навчальних платформ, що базуються на штучному інтелекті, створення електронних підручників та розширення використання VR- та AR-технологій у навчальному процесі.

Політика інклюзивної освіти є ще одним важливим аспектом державного регулювання освітньої сфери. Україна поступово імплементує європейські підходи до забезпечення рівного доступу до освіти для осіб з особливими освітніми потребами. У рамках державної політики впроваджуються інклюзивно-ресурсні центри, розробляються методичні рекомендації для вчителів та педагогів, а також удосконалюється нормативно-правова база щодо створення безбар'єрного середовища в навчальних закладах [17].

Таким чином, нормативно-правове забезпечення системи освіти в Україні спрямоване на забезпечення її інституційного розвитку, інтеграцію в міжнародний освітній простір та адаптацію до сучасних викликів, таких як цифровізація та інклюзія. Законодавство визначає чіткі механізми фінансування, регулює питання

якості освіти та забезпечує автономію освітніх установ, що є важливими умовами для подальшого розвитку системи освіти.

Охорона культурної спадщини є одним із ключових напрямів державної гуманітарної політики України, що базується на розгалуженій нормативно-правовій системі, яка охоплює національні закони, державні програми та міжнародні зобов'язання. Одним із фундаментальних законодавчих актів у цій сфері є Закон України «Про охорону культурної спадщини», що встановлює правові основи збереження, використання та популяризації об'єктів культурної спадщини. Цей закон визначає статус пам'яток архітектури, історії, археології, мистецтва та садово-паркового мистецтва, встановлює процедури їхньої ідентифікації, охорони та реставрації, а також передбачає механізми державного контролю за їхнім використанням [9].

Збереження культурних артефактів та їх популяризація значною мірою забезпечуються діяльністю музеїв, що регулюється Законом України «Про музеї та музейну справу». Цей закон визначає правові засади функціонування музеїв, порядок комплектування музейних фондів, вимоги до збереження експонатів та механізми їх реставрації. Відповідно до положень цього закону, музейні колекції є національним надбанням України, що охороняється державою, а музеї можуть отримувати державну підтримку для проведення реставраційних робіт, оцифрування колекцій та забезпечення безпечного зберігання експонатів [6].

Державна політика у сфері охорони культурної спадщини також реалізується через державні програми, серед яких важливе місце посідає Програма розвитку української культури та мистецтв. Ця програма спрямована на створення ефективної системи збереження та популяризації культурної спадщини, підтримку реставрації архітектурних пам'яток, фінансування археологічних досліджень та забезпечення доступу громадськості до культурних цінностей. Одним із ключових напрямів програми є фінансування консервації та відновлення історичних об'єктів, що є частиною національної та світової культурної спадщини [16].

Важливою складовою збереження культурної спадщини є виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері. Україна є учасницею Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, що була ухвалена в 1972 році і визначає принципи збереження культурних та природних об'єктів, які мають особливе значення для всього людства. Відповідно до цієї Конвенції, держава бере на себе зобов'язання щодо належного управління об'єктами всесвітньої спадщини, їхньої охорони та популяризації, що сприяє інтеграції України в європейський та світовий простір охорони спадщини [1]. Участь у цій Конвенції дозволяє Україні отримувати фінансову та технічну підтримку від міжнародних організацій для реставраційних проєктів, сприяє обміну досвідом із європейськими країнами та посилює захист культурних пам'яток, особливо в умовах збройного конфлікту.

Окрім міжнародних зобов'язань, Україна поступово імплементує європейські стандарти управління культурною спадщиною, що передбачають розширення публічно-приватного партнерства у сфері реставрації історичних об'єктів, залучення громадських ініціатив до процесів збереження спадщини та використання сучасних цифрових технологій для моніторингу стану культурних пам'яток. Важливим кроком у цьому напрямі стало створення Єдиного державного реєстру об'єктів культурної спадщини, що дає змогу ефективно відстежувати стан пам'яток та визначати необхідність проведення реставраційних заходів [16].

Таким чином, нормативно-правові механізми збереження культурної спадщини в Україні базуються на поєднанні національного законодавства, державних

програм та міжнародних зобов'язань. Україна не лише дотримується стандартів охорони культурних об'єктів, але й активно розвиває систему управління спадщиною, впроваджуючи сучасні інструменти фінансування, цифровізації та міжнародного співробітництва.

Мовна політика відіграє ключову роль у процесі національної консолідації, оскільки мова є не лише засобом комунікації, але й важливим чинником ідентичності, інтеграції та соціальної стабільності. В Україні мовна політика спрямована на забезпечення балансу між утвердженням української мови як державної та дотриманням прав представників національних меншин. Вона базується на комплексі нормативно-правових актів, стратегічних програм та міжнародних зобов'язань.

Основоположним документом у сфері мовної політики є Конституція України, яка у статті 10 закріплює статус української мови як державної та передбачає її обов'язкове використання в усіх сферах суспільного життя. Водночас Конституція гарантує право національних меншин на використання рідної мови та розвиток своєї культурної ідентичності [14].

Одним із ключових законодавчих актів, що регулює мовну політику в сучасній Україні, є Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», ухвалений у 2019 році. Цей закон встановлює обов'язковість використання української мови у публічній сфері, включаючи державне управління, освіту, медіа, сферу обслуговування та рекламу. Він також передбачає механізми контролю за дотриманням мовного законодавства, зокрема введення посади Уповноваженого із захисту державної мови, який має повноваження щодо моніторингу та реагування на порушення мовного законодавства [4].

Окрему увагу приділено питанню мовного режиму для національних меншин, що врегульовується Законом України «Про національні меншини (спільноти) України». Цей закон визначає права національних спільнот на використання рідної мови в освіті, культурі та приватному житті. Водночас він встановлює, що освітній процес у державних навчальних закладах має здійснюватися державною мовою з можливістю використання мов національних меншин у певних випадках, зокрема у початковій школі та під час вивчення окремих предметів [7].

Важливу роль у реалізації мовної політики відіграє Державна програма розвитку та популяризації української мови до 2030 року, затверджена Кабінетом Міністрів України. Ця програма передбачає низку заходів, спрямованих на підвищення рівня володіння українською мовою серед громадян, підтримку книговидавництва та медіапродукції українською мовою, розвиток наукових досліджень у сфері мовознавства, а також стимулювання перекладацької діяльності. Окремий акцент зроблено на розширенні доступу до українськомовного контенту в інтернет-просторі та на міжнародній арені [12].

Мовна політика України також формується з урахуванням міжнародних зобов'язань, зокрема Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, ратифікованої Україною у 2003 році. Цей документ спрямований на захист та розвиток мов національних спільнот, а також встановлює рекомендації щодо їхнього використання в адміністративній, освітній та культурній сферах [22]. Однак імплементація положень Хартії в Україні відбувається в контексті забезпечення пріоритетного статусу державної мови, що викликає певні дискусії як на внутрішньополітичному, так і на міжнародному рівнях.

Таким чином, мовна політика в Україні спрямована на зміцнення позицій української мови як державної та водночас передбачає механізми захисту мовних прав

національних меншин. Вона базується на конституційних нормах, спеціальних законодавчих актах, державних програмах та міжнародних зобов'язаннях, що забезпечують комплексний підхід до мовного питання. Ефективність цієї політики визначається балансом між необхідністю утвердження державної мови як ключового чинника національної ідентичності та забезпеченням прав мовних спільнот, що є важливим елементом демократичного розвитку країни.

Українське законодавство базується на принципах рівності та недискримінації, що закріплені в Конституції України та міжнародних зобов'язаннях держави. Гарантії свободи совісті, релігійних переконань, збереження етнокультурної ідентичності та рівного доступу до суспільних благ для всіх громадян незалежно від їхньої національної або релігійної приналежності є основою правової політики України.

Одним із ключових законодавчих актів у цій сфері є Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», який гарантує кожному громадянину право на свободу віросповідання, можливість відкрито сповідувати будь-яку релігію або бути нерелігійним. Цей закон також регламентує діяльність релігійних громад, встановлюючи процедури реєстрації, організації богослужінь, відкриття духовних навчальних закладів та регулювання майнових питань релігійних організацій. Важливим положенням закону є принцип відокремлення церкви від держави, що забезпечує нейтральність державної політики щодо релігійних об'єднань та рівність усіх конфесій перед законом [11].

Етнонаціональна політика України ґрунтується на принципах збереження культурного розмаїття, поваги до традицій національних спільнот та запобігання дискримінації за етнічною ознакою. У цьому контексті важливу роль відіграє Концепція державної етнонаціональної політики України, яка визначає стратегічні напрями державної підтримки етнокультурного розвитку національних меншин, інтеграції етнічних груп у суспільне життя, забезпечення рівності прав та можливостей для всіх громадян. Концепція акцентує увагу на необхідності формування міжетнічного діалогу, розвитку освіти рідною мовою для представників меншин, сприяння їхній культурній самореалізації та захисту від дискримінації [13].

Законодавче забезпечення прав національних меншин міститься також у Законі України «Про національні меншини (спільноти) України», який закріплює основні гарантії захисту етнічних громад у таких сферах, як культура, освіта, мовна політика, доступ до інформації. Закон гарантує право національних спільнот на навчання рідною мовою, функціонування культурних центрів, друк періодичних видань мовами меншин, а також їхнє представництво в органах влади. Крім того, документ передбачає запровадження механізмів державної підтримки національно-культурних товариств та реалізацію програм, спрямованих на розвиток багатокультурного середовища [7].

У питанні захисту прав національних меншин та релігійних громад Україна активно взаємодіє з міжнародними організаціями, такими як Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Рада Європи. Співпраця з ОБСЄ реалізується через діяльність Верховного комісара у справах національних меншин, який моніторить ситуацію з дотриманням прав етнічних спільнот, а також через програми, спрямовані на розвиток міжетнічного діалогу та боротьбу з дискримінацією (ОБСЄ, 2023). Взаємодія з Радою Європи включає імплементацію положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, яка визначає стандарти захисту мовних прав етнічних спільнот та сприяє інтеграції України в загальноєвропейський правовий простір [22].

Висновки. Таким чином, нормативно-правові механізми, що забезпечують рівність громадян незалежно від національної або релігійної приналежності, ґрунтуються на комплексному підході, що включає національне законодавство, державні програми та міжнародні зобов'язання. Вони спрямовані на підтримку етнокультурного різноманіття, гарантування свободи совісті та забезпечення рівних прав для всіх громадян, що є ключовими умовами демократичного розвитку суспільства.

Реалізація гуманітарної політики в Україні стикається з низкою викликів, які суттєво впливають на ефективність державного управління у сфері культури, освіти, збереження національної ідентичності та міжетнічних відносин. Одним із головних проблемних аспектів є фрагментарність нормативно-правової бази, що ускладнює комплексну реалізацію державної політики. Попри наявність численних законів, стратегій та програмних документів, вони не завжди узгоджені між собою, що призводить до суперечностей та прогалин у правозастосуванні [13]. Наприклад, у сфері культурної політики існують окремі нормативні акти, що регулюють діяльність культурних установ, фінансування кінематографії, підтримку мистецьких проєктів, однак відсутня єдина стратегія розвитку культури як системного явища.

Другий вагомий виклик – недостатнє фінансування культурної та освітньої сфер, що суттєво обмежує можливості держави у забезпеченні якісних гуманітарних послуг. Частка видатків на освіту та культуру у загальному бюджеті країни є недостатньою для повноцінного розвитку цих сфер [20]. Особливо це відчутно у регіонах, де культурна інфраструктура є недофінансованою, а навчальні заклади потребують модернізації матеріально-технічної бази. Крім того, відсутність прозорих механізмів фінансування культурних ініціатив нерідко призводить до низької ефективності державних програм підтримки мистецтва, кінематографії, креативних індустрій.

Окремою загрозою для реалізації гуманітарної політики є військові події та їхній вплив на можливості збереження культурної спадщини. Війна, що триває в Україні, призводить до значних втрат історичних пам'яток, руйнування культурних установ, вимушеної міграції працівників гуманітарної сфери. За даними ЮНЕСКО, внаслідок бойових дій в Україні пошкоджено або зруйновано понад 300 об'єктів культурної спадщини, включаючи музеї, театри, історичні пам'ятки [25]. Це створює виклики як у контексті фізичного збереження спадщини, так і у сфері оновлення законодавчих механізмів, що регламентують охорону та реставрацію культурних цінностей.

Для вдосконалення нормативно-правових механізмів необхідне оновлення стратегічних документів з урахуванням сучасних викликів та міжнародних стандартів. Важливим кроком у цьому напрямі є адаптація гуманітарної політики до європейських стандартів, зокрема шляхом імплементації норм Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини, Болонського процесу у сфері освіти. Гармонізація українського законодавства з європейським сприятиме підвищенню ефективності державного управління, залученню міжнародних інвестицій та грантових програм на підтримку культури та освіти.

Перспективним напрямом є також активізація державно-громадського партнерства, що дозволить залучити громадянське суспільство до процесу формування та реалізації гуманітарної політики. На сьогодні вже існують успішні приклади співпраці держави з громадськими організаціями у сфері культурних та

креативних індустрій, однак необхідні механізми їхньої інституалізації. Наприклад, розвиток Українського культурного фонду як незалежного інструменту фінансування культурних ініціатив свідчить про ефективність такого підходу [23]. Водночас необхідно розширювати можливості для участі громадян у процесах прийняття рішень, зокрема через створення дорадчих органів, участь незалежних експертів у розробці законодавчих ініціатив.

Таким чином, подолання викликів у сфері гуманітарної політики потребує комплексного підходу, що включає модернізацію законодавства, збільшення фінансування, адаптацію до європейських стандартів та розвиток механізмів громадської участі. Це дозволить сформувати ефективну систему гуманітарної політики, що відповідатиме сучасним викликам та забезпечуватиме сталий розвиток культури, освіти, міжетнічних і міжрелігійних відносин в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. UNESCO. Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. UNESCO. URL: <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/>.
2. Європейська комісія. Bologna Process Implementation Report 2020. 2020. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice>
3. Про державну підтримку кінематографії в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1977-19>
4. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2704-19>
5. Про культуру: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2778-17>
6. Про музеї та музейну справу: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/249/95-вр>
7. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/8224-19>
8. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
9. Про охорону культурної спадщини: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1805-14>
10. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/103/98-вр>
11. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
12. Державна програма розвитку та популяризації української мови до 2030 року: Кабінет Міністрів України. URL: <https://mkip.gov.ua>
13. Концепція державної етнонаціональної політики України: Кабінет Міністрів України. URL: <https://mkip.gov.ua>
14. Конституція України: Закон України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
15. Стратегія розвитку культури України до 2025 року. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua>
16. Єдиний державний реєстр об'єктів культурної спадщини. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL: <https://mkip.gov.ua>
17. Політика інклюзивної освіти в Україні. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua>
18. Національна освітня цифрова стратегія. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/nacionalna-osvitnya-cifrova-strategiya>
19. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua>
20. Бюджет України на 2024 рік. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua>

21. Якість вищої освіти: стандарти та акредитація. НАЗЯВО. URL: <https://naqa.gov.ua>
22. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/1680695175>
23. Програми грантової підтримки культури. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.ua>
24. Програми фінансування мистецьких ініціатив. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.in.ua>
25. Пошкоджені об'єкти культурної спадщини в Україні. ЮНЕСКО. URL: <https://unesco.org>

REFERENCES:

1. Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. UNESCO. Retrieved from <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/>.
2. Bologna Process Implementation Report 2020. European Commission. Retrieved from <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice>
3. Zakon Ukrainy Pro derzhavnu pidtrymku kinematohrafiyi v Ukraini [Law of Ukraine: On State Support for Cinematography in Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1977-19> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy Pro zabezpechennya funktsionuvannya ukrayins'koyi movy yak derzhavnoyi [Law of Ukraine On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2704-19> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy Pro kul'turu Zakon Ukrainy [Law of Ukraine On Culture]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2778-17> [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy Pro muzeyi ta muzeynu spravu [Law of Ukraine On museums and museum affairs]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/249/95-вр> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy Pro natsional'ni menshyny (spil'noty) Ukrainy [Law of Ukraine On National Minorities (Communities) of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/8224-19> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy Pro osvitu. [On education: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> [in Ukrainian].
9. Zakon Ukrainy Pro okhoronu kul'turnoyi spadshchyny [Law of Ukraine On the Protection of Cultural Heritage]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1805-14> [in Ukrainian].
10. Zakon Ukrainy Pro profesiynu (profesiyno-tekhnichnu) osvitu [Law of Ukraine On professional (vocational and technical) education]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1805-14> [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy Pro svobodu sovisti ta relihiyni orhanizatsiyi [Law of Ukraine On Freedom of Conscience and Religious Organizations]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12> [in Ukrainian].
12. Derzhavna prohrama rozvytku ta populyaryzatsiyi ukrayins'koyi movy do 2030 roku [State Program for the Development and Popularization of the Ukrainian Language until 2030]. Retrieved from <https://mkip.gov.ua> [in Ukrainian].
13. Kontseptsiya derzhavnoyi etnonatsional'noyi polityky Ukrainy [Concept of State Ethno-National Policy of Ukraine: Cabinet of Ministers of Ukraine]. Retrieved from <https://mkip.gov.ua> [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy Konstytutsiya Ukrainy [Law of Ukraine Constitution of Ukraine]. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> [in Ukrainian].
15. Stratehiya rozvytku kul'tury Ukrainy do 2025 roku [Strategy for the Development of Culture of Ukraine until 2025]. Retrieved from <https://mkip.gov.ua> [in Ukrainian].

16. Yedynny derzhavnyy reyestr ob'yektiv kul'turnoyi spadshchyny [Unified State Register of Cultural Heritage Sites]. Retrieved from <https://mkip.gov.ua> [in Ukrainian].
 17. Polityka inklyuzyvnoyi osvity v Ukrayini [Inclusive education policy in Ukraine]. Retrieved from <https://mon.gov.ua> [in Ukrainian].
 18. Natsional'na osvitnya tsyfrova stratehiya [National Educational Digital Strategy]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/nacionalna-osvitnya-cifrova-strategiya> [in Ukrainian].
 19. Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukrayini na 2021–2031 roky [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2021–2031]. Retrieved from <https://mon.gov.ua> [in Ukrainian].
 20. Byudzheth Ukrayiny na 2024 rik [Budget of Ukraine for 2024]. Retrieved from <https://mof.gov.ua> [in Ukrainian].
 21. Yakist' vyshchoyi osvity: standarty ta akredytatsiya [Quality of higher education: standards and accreditation]. Retrieved from <https://naqa.gov.ua> [in Ukrainian].
 22. Yevropeys'ka khartiya rehional'nykh mov abo mov menshyn [European Charter for Regional or Minority Languages.]. Retrieved from <https://rm.coe.int/1680695175> [in Ukrainian].
 23. Prohramy hrantovoyi pidtrymky kul'tury [Grant support programs for culture]. Retrieved from <https://ucf.ua> [in Ukrainian].
 24. Prohramy finansuvannya mystets'kykh initsiatyv [Programs for financing artistic initiatives]. Retrieved from <https://ucf.in.ua> [in Ukrainian].
 25. Poshkodzheni ob'yekty kul'turnoyi spadshchyny v Ukrayini [Damaged cultural heritage sites in Ukraine]. Retrieved from <https://unesco.org> [in Ukrainian].
-